

До
г-жа Десислава Ахладова
Министър
Министерство на правосъдието

Становище – втора част

относно: обществена консултация на проект на ЗИД на Закона за защита от домашното насилие

изготвено от: Илиян Пламенов Пътев, с постоянен адрес: ул. Тодор Хрулев № 4, гр. Свищов 5250,
област Велико Търново, тел.: 087/ 928 49 75, ел. поща: i_plamenov@abv.bg

Уважаема госпожо министър Ахладова,
представям на Вашето внимание становище – втора част, с предложения, възражения и коментари по повод обществената консултация на проект на Закон за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН).

Принципни предложения и коментари (продължение):

3. В общественото мнение неправилно се формира мнение, че при домашното насилие пострадалите са единствено жени. В чл. 3 от ЗЗДН са изброени десет категории лица-извършители на актове на домашно насилие, и съответно пострадалите лица също са от десет категории. На това обстоятелство би следвало да се акцентира в информационните кампании по проблема.

4. Сериозен пропуск, който би следвало да се поправи е, че в ЗЗДН напълно липсва частта за отговорността и санкциите при неизпълнение на служебните задължения на длъжностни лица. Това създава условия за административен произвол и различни незаконосъобразни, непрофесионални и неетични практики.

5. Следва да се приемат разпоредби в ЗЗДН относно отговорността и за налагане на дисциплинарни наказания на служители на МВР, които след обаждане до 112 посещават жилището на лицата, и на свой ред извършват там тормоз чрез крещене, отправяне на упреци, обвинения, заплахи, клевети, лъжи и провокации срещу пострадалите лица, които са повикали полицията.

6. Практиката показва, че съществуват случаи, когато, в опит за формулиране на защитната позиция на извършителя на домашно насилие, явяващ се ответник по гражданското дело, и с цел избягване на съдебна и наказателна отговорност, той, негов адвокат или друг упълномощен негов представител, търсят информация от различни източници, включително държавни и общински ведомства, с която да обосноват твърденията си за емоционална нестабилност, психическа неуравновесеност или психиатрични проблеми у пострадалото лице от домашно насилие, явяващо се молител (ищец) по делото. Следва да се има предвид, че в някои случаи съществува непрофесионална и незаконна практика длъжностни лица от МВР и от Районната прокуратура да предоставят на адвокат или на друг упълномощен представител на извършителя на домашното насилие, достъп до други преписки, инициирани по писмени материали на пострадалото лице в производството по ЗЗДН. В тези случаи, адвокатът на извършителя или упълномощения представител желаят да научат какви са взаимоотношенията на молителя с различни трети лица, какви заявления са подавани от или срещу молителя (ищеца) по отношение на трети лица или организации, извън конкретното производство по ЗЗДН, както и какви действия са предприели държавните и общинските институции по тези заявления. На практика, това представлява неправомерно предоставяне за използване на целия служебен архив на тези институции. Това е незаконосъобразна практика, която се извършва в нарушение на редица закони: Закон за МВР (ЗМВР), Закон за съдебната власт, Наказателен кодекс, Закон за администрацията, Закон за защита на личните данни и др. Тази практика следва да се прекрати, тъй като облагодетелства позицията на извършителите на домашно насилие по делата. Всякакви преписки, които могат да се водят по сигнали, предложения, жалби, становища, писма и др. на молител (ищец) по отношение на други лица, организации, случаи, проблеми, предложения и т.н., нямат отношение към производството

по реда на ЗЗДН, освен ако съдът не е счел за необходимо да поиска заверено копие на някои от тях и след като на молителя (ищеца) му е предоставена възможност да вземе отношение към подобно искане. Служителите на МВР и на Прокуратурата не следва да предоставят подобна информация, тъй като тя касае личността, имуществото, упражняване на законни права и законни интереси на молителя (ищеца) в производството. Ето защо предлагам в ЗЗДН да се създаде разпоредба със следното съдържание: „Длъжностно лице, което предостави информация или достъп до информация на ответник в производство по реда на ЗЗДН, на негов адвокат или на упълномощен негов представител, относно преписки, заведени по писмени материали на молител (ищец) в такова производство, се наказва с глоба от 2000 лева до 5000 лева. За действията си длъжностното лице носи дисциплинарна и наказателна отговорност.”

7. В някои случаи извършителят на актове на домашно насилие, в опит да избегне гражданската и/или наказателната отговорност инициира кампания по оклеветяване на пострадалото лице, в т.ч. и като подава клеветническа молба в полиция, прокуратура или съд за принудително извършване на медицински прегледи или за принудително настаняване в психиатрично лечебно заведение на пострадалото лице. Такава клеветническа кампания е придружена с лъжи и манипулации, че пострадалото лице е опасно за себе си и/или за околните. Подобна практика е била използвана по време на комунистическия режим у нас за тормоз, репресия и унищожаване на битието на свободомислещи граждани и политически дисиденти, както и срещу обикновени граждани, които са били нарочени за неудобни, поради изповядваните от тях хуманистични, икономически, верски, политически или други възгледи и убеждения. Все пак, очевидно някои лица имащи спомени за миналото и за старите практики се опитват и в съвременността да използват същите похвати. Ето защо, бих искал да предложа ЗЗДН, НК и Закона за здравето да се допълнят, така че да не се допуска подобна злоупотреба с административни, съдебни и здравни процедури.

8. Бих искал да предложа ЗЗДН да се допълни, така че лицата под запрещение да могат, ако желаят, лично да подават в съда молба за защита или заявление в полицията за извършено срещу тях престъпление, без да ползват определения им настойник или директора на дирекция „Социално подпомагане”.

9. Бих искал да предложа легалната дефиниция в НК относно „изнасилване” да се разшири, така че всеки сексуален контакт, извършен без съгласие на пострадалото лице, да се счита за изнасилване.

10. Въпросът с безплатното консултиране на пострадали лица от домашно насилие е много важен. По принцип, тези лица могат да потърсят правна консултация по телефона като се обаждат до Националното бюро за правна помощ или до дежурните адвокати за правна помощ, определени от областните адвокатски колегии. Оказва се, обаче, че не са малко случаите, когато посочените телефонни номера дават постоянно свободно или постоянно заето, поради което с дни, или въобще, не може да бъде получена никаква правна консултация. Следователно, на централно равнище Министерството на правосъдието и МВР би следвало да предприемат действия, така че да направят възможно всяко обаждане на всяко пострадало лице да бъде прието и да се предоставя съответната правна информация и разяснения. Към настоящият момент ситуацията по този въпрос е напълно незадоволителна. Би следвало да се регламентира въпроса за отговорността по отношение на задължението за телефонни консултации, предоставяни от Националното бюро за правна помощ и от дежурните адвокати в областните адвокатски колегии. Следва да се регламентира въпроса за отговорността и на телефонните компании.

11. В публикуваните документи в настоящата обществена консултация са споменати редица цифри, свързани със случаите и делата за домашно насилие. Бих искал да изразя убеждението си, че статистиката, която се води към момента е несъстоятелна, неточна и недостоверна, тъй като: не отчита всички случаи на домашно насилие; не отчита всички случаи на подадени молби или заявления в полиция, прокуратура и съд; не отчита каква част от заявените актове на домашно насилие не са били признати от съда или прокуратурата, поради крайно ограничените разпоредби на ЗЗДН, действащи в момента.

12. През последните години се отчита увеличение на случаите на домашно насилие, като според експерти тази тенденция ще продължи. В нашата страна освен официално регистрираните вероизповедания, се предполага, че съществуват и нерегистрирани секти и тоталитарни култове. Има обосновани предположения, че в някои случаи членове на такива секти и култове могат да извършват актове на насилие, в т.ч. и домашно насилие, спрямо други членове на сектата или култа, или спрямо лица, които са отказали да станат членове, или спрямо лица, които са поискали да напуснат сектата или култа. Правното третиране в нашата страна спрямо незаконните секти и тоталитарните култове и техните незаконни действия все още не е уредено в НК и в ЗЗДН. Бих искал да предложа Министерството на правосъдието да предприеме действия за попълване на законодателните празноти в това отношение.

13. Следва да се има предвид, че при обмисляне на въпроса дали да се заведе гражданско дело с искане за налагане на мерки за домашно насилие, както и дали да се ползва т.нар. „безплатна” правна помощ, съществено влияние оказва въпросът кой би платил разхода по делото при отхвърляне на молбата (иска). Съществуващото положение, според което в случай на отхвърляне на молбата, разходът по делото се поема от пострадалото лице, не способства за защита на правата и свободите на гражданите. Имайки предвид множеството ограничения в ЗЗДН, в немалко случаи е възможно актовете на домашно насилие да не бъдат признати от съда. Ето защо, бих искал да предложа правилата за заплащане на разходите по делото чрез механизма за правна помощ да бъдат усъвършенствани, така че ако молбата на пострадало лице бъде отхвърлена, разходът отново да бъде за сметка на Националното бюро за правна помощ.

14. Създаването на Централен регистър за случаите на домашно насилие не трябва да води до ограничаване или отказване на достъп на трети правоимащи лица (изследователи, журналисти, и др.) да се запознават и анализират информация за конкретни случаи, извършвани в цялата страна. Достъпът до гражданските дела по ЗЗДН в съдилищата за трети правоимащи лица би трябвало да се запази. Централният регистър също би следвало да осигури достъп на трети правоимащи лица, със съответната защита по отношение на личните данни в информацията и в делата.

15. Бих искал да предложа Министерството на правосъдието и МВР да извършват периодични анализи за изпълнението на мерките за борба с престъпността, в т.ч. и с домашното насилие. След като, с оглед на установените резултати, да се пристъпва към реформиране или закриване на неефективни, нерезултатни или „кухи” държавни административни структури на централно, областно и общинско равнище, за които се установи че нямат положителен принос в борбата с тези отрицателни явления. С времето държавните структури имат склонност да развиват т.нар. форма на политически паразитизъм, т.е. да си създават заетост и работа без реална необходимост от нея, да създават излишни регулации, да не отбелязват напредък при решаване на определени проблеми, да създават проблеми, които след това да се захващат да разрешават. А това са все признаци на лошо държавно управление.

16. Бих искал да предложа ЗЗДН да се допълни с разпоредби за възможностите за осъществяване на електронна кореспонденция с първоинстанционния и с въззивния съд, с полицията и с прокуратурата.

17. Бих искал да предложа Министерството на правосъдието да инициира промени в нормативната уредба, така че да отпаднат забраните, според които физическо лице не може да се представлява само без адвокат или друг процесуален представител в дела пред Апелативен съд и пред Върховен касационен съд. Тези забрани не са проява на свободен достъп до правосъдие и не съдействат за равенството на гражданите.

18. Извършването на поредица от актове на домашно насилие срещу лица, които са от различна расова група отговаря на легалната дефиниция за геноцид, както е посочена в чл. 416 и 418 от НК. Извършването на актове на домашно насилие срещу лица, които са от различни етноси и социални прослойки отговаря на легалната дефиниция за апартейд, както е посочена в чл. 417 и 418 от НК. За съжаление, твърде голям пропуск на НК е, че не предвижда отговорност, когато същите действия, които изпълват фактическия състав на геноцид и апартейд, биват приложени от лице от една расова, етническа, национална или социална група към друго лице от същата расова, етническа, национална

или социална група. А именно неколнократното, методичното или системното извършване на актове на домашно насилие в рамките на една и съща расова, етническа, национална или социална група се припокрива с легалната дефиниция за домашно насилие. Ето защо, бих искал да предложа Министерството на правосъдието да инициира допълнение в нормативната уредба, така че да се криминализират и забранят геноцида и апартейда и в рамките на една и съща расова, етническа, национална или социална група.

19. Бих искал да предложа да се допълни Закона за МВР и да се реши проблема с липсата на правна сила и стойност на протоколите за предупреждение. Практиката показва, че могат да бъдат многократно нарушавани без реални последици за нарушителя. В настоящият им вид те имат по-скоро само пожелателно действие и символичен съдържащ ефект. Известни са случаи на лица с два и с три протокола за предупреждение, връчени им в рамките на две години, които продължат да организират нови актове на домашно насилие.

20. С цел разширяване на превенцията срещу нови актове на домашно насилие между същите извършител и пострадало лице, бих искал да предложа следната промяна. В чл. 65, ал. 2 от ЗМВР, да се създаде второ изречение със следното съдържание: „В случаите на домашно насилие се извършва писмено предупреждение.” Сегашната редакция на тази разпоредба няма превантивен ефект при всеки един акт на домашно насилие, а по-скоро е търсено облекчение на дейността на ангажираните полицейски служители.

21. С цел разширяване на превенцията срещу нови актове на домашно насилие между същите извършител и пострадало лице, бих искал да предложа следната промяна. В чл. 65, ал. 3 от ЗМВР, в изречение трето, предлагам думата „предоставя” да се замени с „и уведомление за резултата от предварителната проверка по преписката се предоставят”, а думите „при поискване” – да отпаднат. Практиката по отношение предоставянето на уведомлението от страна на МВР не е еднаква и в масовия случаи предоставянето не се извършва, поради което е необходимо именно подобна редакция на разпоредбата. Предоставянето на тези документи на пострадалото лице има смисъл, тъй като те свидетелстват за отговорността и поетия ангажимент от извършителя на домашното насилие да се въздържа от нови подобни прояви. Двата документа създават увереност у пострадалото лице, че може да потърси съдебна защита при първото ново нарушение на протокола за предупреждение, извършено от насилника. Сегашната редакция на разпоредбата няма превантивен ефект при всеки един акт на домашно насилие, не информира пострадалото лице в правно-процедурно отношение, а по-скоро отново е търсено облекчение на дейността на ангажираните полицейски служители.

22. За съжаление, все още съществува практика у органите на МВР да не извършват писмено предупреждение на извършител на домашно насилие след всяко едно подадено заявление за извършено домашно насилие. Това важи и за случаи, когато пострадало лице подава писмено в продължение на няколко месеца или наведнъж повече от едно заявление срещу един и същ извършител на домашно насилие. Практиката показва, че има случаи, когато органите на МВР не предприемат конкретни действия по заявленията, а ги изпращат в прокуратурата за предприемане на действия. А от прокуратурата ги връщат с указания за сваляне на обяснения от съпричастните лица, и т.н. Считам, че практика с липса на писмени предупреждения не е професионална и не е законосъобразна, поради което не следва да се допуска.

Конкретни предложения и коментари (продължение):

47. В пар. 4 относно чл. 5, ал. 1, т. 8 – текстът „или прекратяване на валидността на издадено разрешение за срок, определен от съда” бих искал да предложа да се промени на „или прекратяване на валидността на издадено разрешение за постоянен срок (пожизнено)”. Целта на промяната е да не допусне последващи актове на домашно насилие с употреба на оръжие или боеприпаси.

48. В пар. 22 предлагам да се добави нова т. 2а, със следното съдържание: „В чл. 144а се създава ал. 4”. С нея е наложително да се добавят в НК разпоредби за отговорността при извършване на актове на домашно насилие чрез използване на съвременни инструменти, уреди и оборудване, функциониращи

чрез използване на съвременни комуникационни, информационни, микровълнови, радиоелектронни, електромагнитни и други подобни технологии. Актове на домашно насилие извършени чрез тези технологии обикновено е трудно да бъдат установени, документиранни и съобщени към момента на извършването им. Но могат да се установят, документирант и съобщят ефектите и резултатите от тези актове на домашно насилие, но това обикновено се случва впоследствие. Такива инструменти, уреди и оборудване са свободно достъпни, както като обикновени стоки и търговски услуги в магазинната мрежа и чрез фирми-доставчици. Основателно се предполага, че техни полузаконни или незаконни версии са достъпни на черния пазар на стоки в Интернет. Това е сериозен проблем, с оглед голямото разнообразие налични стоки, технологии и функционалности, които все по-масово навлизат в ежедневието.

49. В пар. 22, точка 3 относно чл. 152 от НК – предлагам да се създаде нова буква в), със следното съдържание: „В чл. 152, ал. 4, т. 1 думите „ако изнасилената не е навършила” се променят на „ако изнасиленото лице не е навършило”. Промяната на разпоредбата е наложителна, тъй като не само лица от женски пол биха могли да пострадат от изнасилване.

50. В пар. 22, точка 3 относно чл. 152 от НК – следва да се има предвид, че разпоредбата в чл. 152, ал. 1 е непълна, дори след предложените допълнения в проекта на ЗИД. Затова предлагам следната допълнителна редакция:

- в изречението на чл. 152, ал. 1, думите „от женски пол” следва да се заличат, тъй като на изнасилване и принудително съвкупление могат да бъдат подложени и лица от мъжки и от транссексуален (т.е. казано на книжовен български език: среден) пол;

- в чл. 152, ал. 1, с оглед изчерпателно посочване на типовете възможни ситуации следва да се допълни с нова т. 4 със следното съдържание: „като го упои, хипнотизира, или манипулира психологически”. Това допълнение по никакъв начин не повтаря смисъла на посоченото в т. 1, т. 2, и т. 3 в същата алинея.

51. Предлагам да се създаде нов пар. 11а, т. 1, относно чл. 12 в ЗЗДН, със следното съдържание:

„Създава се ал. 4 в чл. 12 със следното съдържание: „Съдебните секретари водят протокола от заседанието като вписват в него съобщена от страните информация за нарушения и престъпления, извършени от служители на полиция, прокуратура, спешна помощ, личен лекар, общински служители, или други длъжностни лица.”” Допълнението с тази разпоредба е важно и наложително, тъй като почти винаги съдията и съдебния секретар не желаят да се вписват в протокола информация за престъпления и нарушения на длъжностни лица, които престъпления или нарушения са оказали влияние върху развоя на взаимоотношенията между страните по делото. Сегашната практика е недопустима и незаконосъобразна. Това е нарушение и на Гражданския процесуален кодекс (ГПК), където е записано, че в протокола от заседанието се записва информацията, която има значение за установяване на фактите и обстоятелствата по делото. В ГПК е казано, също така, че факти и обстоятелства, които не са вписани в протокола не са се случили по време на съдебното заседание.

52. Предлагам да се създаде нов пар. 11а, т. 2, относно чл. 12 в ЗЗДН, със следното съдържание:

„Създава се ал. 5 в чл. 12 със следното съдържание: „Когато по време на съдебните заседания (всички етапи) бъдат съобщени или се установят нарушения или престъпления, извършени от служители на полиция, прокуратура, спешна помощ, личен лекар, общински служители, или други длъжностни лица, информацията се предоставя незабавно на прокурор, който образува предварителна проверка за установяване на съпричастността и отговорността на длъжностните лица.””

27.01.2021 г.
гр. Свищов

С уважение: (подпис)
Илиян Пламенов